

HET VERKOPEN VAN UW LEDENADMINISTRATIE, MAG DAT?

Persoonsgegevens zijn geld waard. Ook de gegevens van leden van een sportvereniging- of bond. Alle gegevens bij elkaar vormen immers een duidelijk ledenprofiel dat aantrekkelijk kan zijn voor direct marketing bureaus of voor sponsors. Een sportbond of vereniging is er dus mogelijk bij gebaat om persoonsgegevens van haar leden te verstrekken aan derden voor commerciële doeleinden.

Maar aan de andere kant is een bond of vereniging ook verantwoordelijk voor de correcte verwerking en bescherming van persoonsgegevens van haar leden en verplicht om zich te houden aan wet- en regelgeving op het gebied van privacy. De gevolgen bij niet-naleving daarvan kunnen niet alleen vervelend, maar ook verstrekend zijn. In deze bijdrage wordt daarom antwoord gegeven op de vraag hoever een bond of vereniging kan gaan bij het verstrekken van persoonsgegevens aan derden voor commerciële doeleinden.

Wat zijn persoonsgegevens?

De wettelijke regelgeving over de verwerking van persoonsgegevens is in Nederland met name verankerd in de Wet Bescherming Persoonsgegevens (Wbp). De begrippen "persoonsgegevens" en

"verwerken" worden daarin ruim uitgelegd. Zo spreekt het voor zich dat een naam, adres en telefoonnummer en emailadres als persoonsgegevens worden aangemerkt, maar daar blijft het niet bij. Ook gegevens als een IP-adres of een kenteken gelden als persoonsgegevens. Persoonsgegevens zijn namelijk alle gegevens die herleidbaar zijn tot een levende geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon. En "verwerken" betekent niet alleen bijwerken of afdrukken, maar ook verzamelen, opslaan en bewaren. Met andere woorden: elk gebruik -hoe passief ook- van een gegeven dat herleidbaar is tot een individueel persoon, valt onder het regime van de Wbp. Uit de Wbp vloeit voort dat de bond of vereniging wordt aangemerkt als de "verantwoordelijke" en dat zij -de naam zegt het al- verantwoordelijk is voor een correcte naleving van de Wbp.

Wanneer persoonsgegevens verwerken?

Persoonsgegevens mogen slechts worden verwerkt als er sprake is van een in de wet genoemde gronden. Met name zijn de volgende twee grondslagen van belang: (1) indien de betrokkene (het individuele lid) voor de verwerking zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend of (2) indien de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleert.

Voorop staat dat de bond of vereniging zelf dient zelf te beoordelen welke persoonsgegevens binnen het kader van de doelstelling gebruikelijk en noodzakelijk zijn om te verwerken. Bij twijfel is het raadzaam om de Ledenraad expliciet een besluit te laten nemen over de door de vereniging te registreren persoonsgegevens.

Gebruik door derden

Zoals gezegd kan het voor bijvoorbeeld sportbonden wenselijk, zo niet noodzakelijk zijn, om meer financiële middelen te genereren om hun doel(en) te kunnen bereiken. Het ter beschikking stellen van persoonsgegevens aan derden, zoals sponsors van de bond, kan daar een goede bijdrage aan leveren.

Voor het ter beschikking stellen van gegevens aan derden is ten eerste de voorafgaande goedkeuring van de Ledenraad vereist. Daarnaast is noodzakelijk dat de wijze van verwerking niet onverenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens zijn verkregen. Indien in een reglement duidelijk wordt vastgelegd dat gegevens worden verkregen met tevens als doel om ze aan derden te verstrekken voor (commerciële) direct marketing doeleinden, dan is dat toegestaan. Het is ook mogelijk om de al verzamelde gegevens (later) te gebruiken voor een ander doel dan waarvoor ze oorspronkelijk zijn verzameld, mits die wijze niet onverenigbaar is met het doel waarvoor de gegevens zijn verzameld. Of het daadwerkelijk verenigbaar zal zijn hangt af van de omstandigheden van het specifieke geval. Dat betekent dat de bond of vereniging steeds alle mogelijke factoren in ogenschouw zal moeten nemen en een totaalbeoordeling moet maken.

Daarnaast geldt altijd dat de persoonsgegevens slechts mogen worden verwerkt indien sprake is van een van de wettelijke grondslagen, waaronder (1) indien de betrokkene voor de verwerking zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend of (2) indien de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de bond of vereniging of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt.

Direct marketing

Het onderhouden van een directe relatie met de leden voor commerciële of charitatieve doelen wordt direct marketing genoemd.

Denk hierbij onder meer aan commerciële mailings aan de leden. Er is mogelijk erwijs geen ondubbelzinnige toestemming van het lid vereist voor eigen direct marketing van een bond of vereniging, nu laatstgenoemden daarvoor een gerechtvaardigd belang kunnen hebben. Mogelijk is direct marketing noodzakelijk voor een gezonde bedrijfsvoering en zal een afweging van dat belang tegen het privacybelang van de betrokkene in het voordeel van de verantwoordelijke kunnen uitvallen (mits de direct marketing binnen de perken blijft).

Voor het verstrekken van persoonsgegevens aan derden voor commerciële doeleinden, ligt dat anders, te meer indien de gegevens oorspronkelijk voor een ander doel zijn verkregen. Het is dan ook van belang om daarvoor vooraf ondubbelzinnige toestemming aan het lid te vragen. Bovendien is wettelijk bepaald dat het gebruik van elektronische berichten (zoals email, sms en social media) voor het overbrengen van ongevraagde communicatie voor commerciële doeleinden uitsluitend is toegestaan als de verzender kan aantonen dat de desbetreffende ontvanger daarvoor voorafgaande toestemming heeft verleend. Voordat iemand berichten mag versturen, moet de ontvanger 'uitdrukkelijk' en 'geïnformeerd' toestemming geven. 'Uitdrukkelijk' betekent bijvoorbeeld dat een ontvanger zelf een kruisje op een (web)formulier moet zetten of 'ja' moet invullen. Een bepaling in een ledencontract of reglement is dus niet 'uitdrukkelijk'. Het moet duidelijk zijn waarvoor en aan wie de ontvanger precies toestemming geeft. Hierover moet de ontvanger door de verzender goed worden geïnformeerd. Vage beschrijvingen als 'u geeft toestemming voor de ontvangst van e-mails van dit bedrijf en partners' zijn niet afdoende 'geïnformeerd'.

Uitzondering

Alleen aan bestaande 'klanten' (waaraan een product of dienst is verkocht) kan zonder voorafgaande toestemming ongevraagd berichten worden verzonden, mits het gaat over 'soortgelijke diensten/producten'. Er dient dus niet alleen sprake te zijn van een bestaande 'klantrelatie', maar ook van 'soortgelijkheid'. Om te bepalen of sprake is van een 'soortgelijke dienst of een soortgelijk product' moet worden gekeken naar de perceptie van de ontvanger van het bericht. Is het voor deze ontvanger logisch dat hij of zij na de koop van product of dienst X, over het product Y een bericht ontvangt? Een 'klantrelatie' met de bond of vereniging is wellicht nog wel te verdedigen, maar van de vereiste soortgelijkheid lijkt geen sprake, nu commerciële aanbiedingen los staan van het lidmaatschap an sich. Voormelde uitzondering zal dan ook niet snel opgaan. Voorafgaande instemming van de leden is derhalve vereist voor het versturen van commerciële elektronische berichten via email en sms etc.

Verzet

Ook nadat de betrokkene diens ondubbelzinnige toestemming heeft gegeven dient deze bij ieder bericht nog te worden gewezen op zijn of haar recht van verzet. Het recht van verzet houdt in dat het lid het recht heeft om bezwaar te maken tegen bepaalde vormen van ge-

bruik van zijn gegevens door een bond of vereniging, met name bij gebruik van die gegevens voor direct marketingdoeleinden. Ingeval van verzet moet de bond of vereniging dat gebruik dan altijd direct beëindigen. De bond of vereniging is bovendien verplicht de leden te informeren over dit recht van verzet.

Gevolgen bij niet-naleving

Iedereen die berichten verstuurt kan verzender en dus overtreder zijn van het voormelde zogenoemde 'spamverbod'. Dat geldt voor de sponsor of partner die de feitelijke handeling verricht (op de verzendknop drukt) maar ook voor degene die opdracht geeft tot de verzending. Ook is het mogelijk dat de bond of vereniging als leverancier van e-mailadressen of telefoonnummers door de toezichthouder op de telecommunicatieregels, de OPTA, als medeplegger van het spamverbod wordt aangemerkt. Daarnaast houdt ook het College bescherming persoonsgegevens toezicht op de privacy regels.

Op het moment dat de Wbp of de daarop gebaseerde regelingen niet worden nageleefd, kan men met een aantal acties worden geconfronteerd. Iedereen die schade lijdt doordat in strijd is gehandeld met de Wbp of de daarop gebaseerde regelingen, kan deze schade namelijk op de overtreder verhalen. Ook kan de rechter de bond of vereniging een verbod of gebod opleggen. Overtreding van sommige normen van de Wbp is bovendien strafbaar gesteld. Het openbaar ministerie kan in sommige gevallen dus zelfs tot vervolging overgaan. Ten slotte kan het College bescherming persoonsgegevens actie ondernemen door onder meer bestuursdwang toe te passen of een dwangsom op te leggen en/of door een bestuurlijke boete op te leggen.

Conclusie

De regelgeving op het gebied van privacy is niet altijd even eenvoudig. In deze bijdrage is slechts een deel behandeld en we hebben niet getracht uitputtend te zijn. Bonden en verenigingen dienen er zich dan ook van bewust te zijn dat zij zeer zorgvuldig met persoonsgegevens omgaan, te meer indien zij deze gegevens willen verstrekken aan derden voor commerciële doeleinden.

HEKKELMAN
ADVOCATEN & NOTARISSEN

Eva Rotte en Ton Hendriks, sportrecht
advocaten bij Hekkelman advocaten
te Nijmegen.